

Załącznik do Uchwały Nr 402/8023/22
Zarządu Województwa Podkarpackiego
w Rzeszowie
z dnia 28 czerwca 2022 r.

Tabela wdrażania rekomendacji badania ewaluacyjnego: *Wpływ polityki spójności 2014-2020 na internacjonalizację przedsiębiorstw w Polsce*

Instytucja zlecająca badanie: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
1.	Ogólna ocena wsparcia na rzecz internacjonalizacji przedsiębiorstw jest pozytywna. Dla 44% przebadanych beneficjentów wsparcia bezpośredniego na rzecz internacjonalizacji, brak finansowania oznaczałoby konieczność rezygnacji z wchodzenia na rynki międzynarodowe, a aż 2/3 badanych musiałoby zmniejszyć zakres działań związanych z umiędzynarodowieniem przedsiębiorstwa. Jedynie 18% respondentów sygnalizowało brak	W większości projektów Programów, które były dostępne na moment opracowywania ewaluacji, interwencje ukierunkowane na internacjonalizację przedsiębiorstw (o różnym zakresie) były przewidziane. Rekomendacja koncentruje się na utrzymaniu już istniejących zapisów oraz ew. rozważeniu rozszerzania zakresu wsparcia tam, gdzie przyczyny ograniczenia miały	Instytucja Zarządzająca programem Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	Utrzymanie zapisów projektu FEP 2021-2027 dot. planowanego wsparcia internacjonalizacji przedsiębiorstw w toku negocjacji z KE oraz autokorekt. W przypadku wprowadzania modyfikacji projektu Programu przez IZ – weryfikacja, czy w świetle całości zidentyfikowanych potrzeb, ranga internacjonalizacji pozwoli zwiększyć jej priorytet w Programie (wyrażony np. wysokością wydzielonej alokacji).	31 grudnia 2022	

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
	<p>wpływu zaniechania finansowania projektu na jego czas, zakres i formę. W porównaniu do innych ewaluacji wsparcia, odsetek ten należy uznać za dość niski. Dodatkowo, mimo niesprzyjającej sytuacji globalnej, projekty w większości są nadal realizowane (nie rozwiązywano umów tak często, jak założono w hipotezie badawczej, chociaż oczywiście było to istotnym wyzwaniem), zaś beneficjenci oraz instytucje systemu wdrażania wspólnie wypracowują alternatywne sposoby osiągnięcia założonych celów. W sposób pośredni świadczy to o potrzebie wsparcia z zakresu internacjonalizacji.</p> <p>(m.in. s. 91)</p>	<p>charakter pozapopytowy (tzn. niezwiązany z brakiem zainteresowania potencjalnych beneficjentów / odbiorców ostatecznych).</p>				
	Klasa rekomendacji	Programowa		Podklasa rekomendacji	Strategiczna	

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
	Obszar tematyczny	Przedsiębiorczość		Program operacyjny	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	
	Bazowy status rekomendacji	Rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana)				
2.	<p>Wyniki badań terenowych i <i>desk research</i> sugerują przemysł i zrewidowanie wdrażania marketingu terytorialnego na poziomie ZIT. Z jednej strony formuła ta cechuje się z pewnością większym dopasowaniem do potrzeb grup docelowych (MOF), z drugiej – może skutkować punktowymi efektami o ograniczonej efektywności administracyjnej (wysokie koszty organizacji funkcjonowania IP). Wydaje się uzasadnione, aby marketing MOF realizować w RPO bez wykorzystywania instrumentów terytorialnych (ograniczając się np. do wydzielenia puli alokacji na ten typ projektów).</p> <p>(s. 50)</p>	<p>Rewizja założeń dot. marketingu terytorialnego w ramach ZIT w przypadku tych PO, które przewidywały kontynuację / wdrożenie takiego rozwiązania. Potencjalnie, realizacja projektów z zakresu marketingu MOF w ramach działań ogólnych (np. o wydzielonej, dedykowanej alokacji).</p>	IZ RPO	<p>Analiza własna IZ/IP i / lub włączenie wskazanego zagadnienia do potencjalnych ewaluacji ex ante poszczególnych programów 2021-2027. Skutkiem przeprowadzonej analizy kosztów i korzyści powinna być weryfikacja, czy ekonomicznie uzasadniona (tj. czy koszty administracyjne związane z realizacją wsparcia w formule instrumentu terytorialnego znajdują przełożenie na większe efekty) jest realizacja projektów z zakresu promocji terytorialnej z wykorzystaniem instrumentów terytorialnych jak np. ZIT.</p>	30 września 2022	<p>W ramach RPO WP 2014-2020 w zakresie internacjonalizacji nie wspierano projektów dot. marketingu terytorialnego w ramach ZIT. W ramach FEP 2021-2027 w P1 również nie przewiduje się wsparcia z wykorzystaniem instrumentów terytorialnych. Wsparcie z wykorzystaniem instrumentów terytorialnych zostało zaplanowane w ramach P6, w którym wszystkie inwestycje będą musiały być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne (ZIT i IIT).</p>

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
	Klasa rekomendacji	Programowa		Podklasa rekomendacji	Operacyjna	
	Obszar tematyczny	Przedsiębiorczość		Program operacyjny	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	
	Bazowy status rekomendacji	Rekomendacja odrzucona				
3.	Projekty samorządowe z zakresu marketingu terytorialnego poszczególnych województw różnią się pomiędzy sobą w odniesieniu do zakresu, kanałów i narzędzi komunikacyjnych czy sposobów wizualizacji. Jest to w pełni uzasadnione z komunikacyjnego punktu widzenia, pozwala budować narrację marketingową najtrafniej odpowiadającą na potrzeby i wyzwania danego województwa. W badaniu zwrócono jednak uwagę, że – poza pozytywnymi efektami na poziomie poszczególnych regionów – dzięki zastosowaniu pewnych	Zalecanym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie wspólnych warunków brzegowych dla projektów, które obowiązywałyby we wszystkich regionach. Mogłoby to być np. dodatkowe, wspólne logo czy hasło, które byłoby umieszczane na materiałach informacyjno-promocyjnych przygotowywanych przez instytucje z różnych szczebli administracyjnych. W zaleceniu tym nie chodzi o ograniczenie inwencji twórczej i samodzielności podmiotów realizujących	IK RPO, IZ RPO, IK INFO-PROMO	Uzgodnienia pomiędzy poszczególnymi IZ / wytyczne IK RPO oraz IK INFO-PROMO. Wprowadzenie odpowiednich zapisów w Programach. Rekomendacja może być wdrożona w postaci <i>zalecenia</i> dla IZ RPO (uargumentowanego dostrzeganyymi korzyściami z takiego rozwiązania), niekoniecznie musi mieć charakter obligatoryjny (jej restrykcyjne sformułowanie może budzić poczucie utraty autonomii decydentów lokalnych / powodować nadmierne branie na siebie odpowiedzialności przez IK INFO-PROMO).	30 czerwca 2022	Trudno doszukać się korzyści w tworzeniu wspólnych warunków brzegowych dla całego kraju (np. wspólne hasło czy logo dla wszystkich samorządów w kraju). Ideą projektów jest akcentowanie regionalnej specyfiki poszczególnych województw. Wartością dodaną będzie zatem indywidualny charakter akcji promocyjnych, pozwalający na zaakcentowanie istniejących przewag konkurencyjnych.

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
	<p>elementów wspólnych w komunikacji oddolnej, możliwe jest wygenerowanie efektu synergii. Jako przykład wskazywano np. markę <i>Invest in...</i> , na której rozpoznawalność globalną pracuje wiele instytucji odpowiedzialnych za wspieranie importerów i eksporterów.</p> <p>(s. 50)</p>	<p>przedsięwzięcia marketingowe, a jedynie o ustalenie pewnego wspólnego „rdzenia”. Docelowo mogłoby to przyczynić się do zwiększonej rozpoznawalności przedmiotu reklamy, a przy tym budzić jasne skojarzenia z Polską (wartość dodana na poziomie krajowym).</p>				
	Klasa rekomendacji	Programowa		Podklasa rekomendacji	Operacyjna	
	Obszar tematyczny	Przedsiębiorczość		Program operacyjny	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	
	Bazowy status rekomendacji	Rekomendacja odrzucona				
4.	<p>Wdrażanie wybranych schematów wsparcia za pośrednictwem operatorów programów grantowych (głównie instytucji otoczenia biznesu, jak np. regionalne Agencje Rozwoju) okazało się skuteczne i efektywne.</p>	<p>Rekomenduje się utrzymanie formuły projektów grantowych (jako jednej z możliwych form wsparcia) w zakresie internacjonalizacji przedsiębiorstw w perspektywie finansowej 2021-2027</p>	<p>IZ POIR, IZ POPW, IZ RPO</p>	<p>Określenie warunków brzegowych dla naborów w trybie pozakonkurencyjnym / konkurencyjnym na operatora grantów przy wysokim docenieniu kompleksowości / złożoności oferty danej instytucji.</p>	<p>30 czerwca 2022</p>	<p>W projekcie FEP 2021-2027 w zakresie internacjonalizacji przedsiębiorstw nie przewidziano wsparcia grantowego.</p> <p>Realizacja inwestycji w formule projektu grantowego komplikuje system realizacji programu,</p>

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
	<p>Chociaż należy zachować dużą dozę ostrożności, porównując nawet tak samo nazywane, jednak istotowo różne efekty wsparcia (rozumiane tutaj jako wskaźniki osiągnięte w projektach), to jakościowy przegląd danych miernikowych nie wskazuje na istotne obszary potencjalnej nieefektywności w projektach grantowych. Operatorzy projektów grantowych, z uwagi na szersze portfolio ofertowe, mogą stanowić miejsce szerokiego zaspokajania potrzeb MŚP (efekty skali, synergia między wsparciem ze środków UE oraz innych źródeł). Dodatkowo, odbiorcy ostateczni cenią sobie relatywne uproszczenia w projektach grantowych (względem samodzielnego ubiegania się o wsparcie jako beneficjent Programu) – chociaż ich skala mogłaby</p>	<p>oraz takie zaplanowanie warunków naboru na operatorów grantów, aby w wysokim stopniu premiowało ono doświadczenie danej instytucji w zakresie oferowania wsparcia doradczo-finansowego dla przedsiębiorstw. Dodatkowo premiowana mogłaby być również kompleksowość oferty. Odbiorcami ostatecznymi w projektach grantowych mogłyby być przede wszystkim firmy wyróżnione podmiotowo (np. mikro i małe przedsiębiorstwa o przeciętnie niższych zasobach inwestycyjnych) lub też procesowo (tj. firmy bez wcześniejszych doświadczeń na rynkach zagranicznych, które</p>				<p>co wprost może przekładać się na wydłużenie terminu w jakim wsparcie wypłacane jest końcowym odbiorcom (beneficjentom rzeczywistym). Zakres zadań beneficjenta projektu grantowego zbliżony jest bowiem do zakresu zadań instytucji pośredniczącej. Ograniczenie wartości pojedynczego grantu do równowartości w złotych 200.000 EUR wyklucza w zasadzie możliwość realizacji większych i bardziej kompleksowych inwestycji. Ponadto, obsługa procesu przez beneficjenta projektu grantowego generuje dodatkowe koszty w ramach środków, które w „tradycyjnym” modelu wdrażania mogłyby zostać przeznaczone na wsparcie inwestycji beneficjentów rzeczywistych.</p>

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
	w przyszłej perspektywie finansowej jeszcze wzrosnąć. (s.56)	potrzebują szerszego – w tym pozafinansowego – wsparcia w zakresie rozpoczęcia internacjonalizacji).				
	Klasa rekomendacji	Programowa		Podklasa rekomendacji	Operacyjna	
	Obszar tematyczny	Przedsiębiorczość		Program operacyjny	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	
	Bazowy status rekomendacji	Rekomendacja odrzucona				
5.	W ostatnim czasie na realizację projektów wydatnie wpłynęła pandemia Covid-19. Epidemiolodzy z WHO na czele wskazują, że zjawiska epidemiczne będą coraz częstsze w nadchodzących latach. Większe znaczenie powinny zacząć odgrywać projekty ukierunkowane na wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw poprzez dopasowanie ich oferty produktowej / usługowej na eksport (tego typu przedsięwzięcia są mniej	W ramach proponowanego instrumentarium wsparcia należy uwzględnić projekty związane z dopasowaniem oferty przedsiębiorstw do wejścia na rynki zagraniczne. Pożądane byłoby także wprowadzenie mechanizmu wewnętrznej elastyczności, który – w przypadku ponownego wprowadzenia obostrzeń	IZ PO IR, IZ PO PW, IZ RPO	Analiza zapisów Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz Wytocznych dot. kwalifikowalności wydatków w zakresie tego, czy w uzasadnionych przypadkach umożliwiają one zmianę zakresu projektu (w tym realizowanych w nim zadań), pod warunkiem kwalifikowalności owych alternatywnych aktywności w danym Programie. W przypadku pozytywnej oceny, wprowadzenie	30 czerwca 2022	Rekomendacja ma charakter horyzontalny i powinna być koordynowana na poziomie krajowym. Wprowadzenie odpowiednich zapisów w dokumentach krajowych umożliwi implementację odpowiednich rozwiązań na poziomie regionalnym.

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
	wrażliwe na ograniczenia w przemieszczaniu się nakładane jako środek zarządzania ryzykiem w trakcie trwania pandemii). (s. 48-49)	epidemiologicznych – pozwalałby przesunąć środki przeznaczone na realizację projektu pomiędzy działaniami marketingowymi a innymi aktywnościami (w tym zwłaszcza wspomnianym dostosowaniem oferty do potrzeb rynków docelowych).		odpowiednich zapisów w PO (z dokumentacją wdrożeniową) wraz z wydzieleniem stosownej alokacji środków na dedykowane działania / poddziałania. W ich przypadku możliwe będzie realizowanie projektów z zakresu internacjonalizacji przedsiębiorstw, w których zestaw wydatków kwalifikowalnych będzie szeroki, a beneficjent będzie mógł elastycznie zmienić zakres projektu w czasie trwania jego realizacji (jeśli będzie to uzasadnione tzw. siłą wyższą).		
	Klasa rekomendacji	Programowa		Podklasa rekomendacji	Operacyjna	
	Obszar tematyczny	Przedsiębiorczość		Program operacyjny	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	
	Bazowy status rekomendacji	Rekomendacja odrzucona				
6.	Dominującą formą wsparcia umiędzynarodowienia przedsiębiorstw było dotychczas wsparcie dotacyjne. Stymulowanie	Rekomendowaną formą powinno być wsparcie zwrotne, zaś dotacje powinny być wdrażane jedynie w przypadkach, kiedy	Instytucja Zarządzająca programem Fundusze Europejskie dla	Tam, gdzie IZ PO / RPO nie podjęły jeszcze formy o planowanych formach wdrażania, sugerujemy włączenie przeanalizowania formy finansowania wsparcia	31 grudnia 2022	W projekcie FEP 2021-2027 w zakresie internacjonalizacji nie przewidziano wsparcia zwrotnego.

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
	internacjonalizacji firm (pod pewnymi warunkami; tj., jeśli projekt ma charakter inwestycyjny, a nie np. szkoleniowy) jest aktywnością ukierunkowaną na wzrost przychodów realizatora projektu i tym samym powinno generować środki umożliwiające spłatę otrzymanego wsparcia. W sytuacji malejących środków unijnych w poszczególnych PO oraz wizji dalszego ich ograniczania w perspektywie 2027+, zasadne wydaje się budowanie zaplecza finansowanego dla ew. rewolwingu. (s. 49)	projekt nie generuje bezpośrednich korzyści dla realizatora (np. marketing regionalny, świadczenie usług doradczych dla firm chcących wejść na rynki międzynarodowe) lub generuje szczególnie istotne efekty społeczne i / lub środowiskowe. Ciekawe rozwiązanie to uzależnienie formy wsparcia od okresu, kiedy jest ono realizowane (np. wsparcie bezzwrotne w pierwszej części perspektywy finansowej 2021-2027 oraz wsparcie zwrotne w późniejszych latach).	Podkarpacia 2021-2027	na internacjonalizację przedsiębiorstw w toku oceny ex-ante instrumentów finansowych (wykracza to poza obligatoryjny zakres takiego badania, jednak IZ mają prawo jego rozszerzenia zgodnie z własną koncepcją Specyfikacji Warunków Zamówienia). IZ mogą również być uwrażliwione na podnoszenie tej kwestii w przypadku ewentualnych aktualizacji ocen ex-ante (jeśli będą takie realizować).		Ostateczny zakres wykorzystania instrumentów finansowych zostanie określony w FEP 2021-2027.
	Klasa rekomendacji	Programowa		Podklasa rekomendacji	Operacyjna	
	Obszar tematyczny	Przedsiębiorczość		Program operacyjny	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
	Bazowy status rekomendacji	Rekomendacja zatwierdzona częściowo (realizowana)				
7.	<p>Udział eksportu realizowany przez MSP jest niższy niż przedsiębiorstw dużych. Sama zależność nie jest ani zaskakująca, ani niepokojąca, ale może być ważną przesłanką dla ukierunkowania wsparcia adresowanego do tych grup firm. (s. 49)</p>	<p>W przypadku MSP wsparcie powinno w większym stopniu uzupełniać kompetencje, narzędzia firm pomocne we wchodzeniu na rynki międzynarodowe (budowanie zasobu wiedzy i umiejętności; sugerowane wsparcie bezzwrotne). W przypadku dużych firm, istotniejsze może być pojawienie się na konkretnych wydarzeniach branżowych i inne „wsparcie celowane” (sugerowane wsparcie zwrotne, ponieważ z założenia pomoc ta ma generować przychód pozwalający na spłatę zobowiązań).</p>	<p>Instytucja Zarządzająca programem Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027</p>	<p>Ustalenie / doprecyzowanie zakresu wsparcia możliwego do realizacji na poziomie centralnym oraz regionalnym oraz – potencjalnie – połączenie ich z dopuszczalną formą wsparcia.</p>	<p>31 grudnia 2022</p>	<p>Rekomendacja możliwa do wdrożenia na poziomie działań horyzontalnych.</p> <p>Na poziomie regionalnym, w ramach FEP 2021-2027 w zakresie internacjonalizacji wsparcie zostało zaplanowane wyłącznie dla MŚP. Ewentualne doprecyzowanie zakresu wsparcia dla MŚP znajdzie odzwierciedlenie w SZOP.</p>
	Klasa rekomendacji	Programowa		Podklasa rekomendacji	Operacyjna	

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
	Obszar tematyczny	Przedsiębiorczość		Program operacyjny	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	
	Bazowy status rekomendacji	Rekomendacja zatwierdzona częściowo				
8.	W czasie pandemii dużo częściej niż wcześniej zdarzały się decyzje o odstąpieniu do od realizacji projektu i zaniechaniu podpisania umowy. Firmy zgłaszały też wolę prolongowania umów lub wręcz wolą ich rozwiązania. (s. 48)	Przedsiębiorstwa pozytywnie oceniają wprowadzone działania zaradcze dot. eliminacji wskazanych problemów (np. wydłużenie czasu składania dokumentów, możliwość prolongowania umowy). O ich skuteczności świadczy również sumarycznie ograniczona skala rozwiązywania / nie podpisywania umów – jest ona dostrzegalna, ale niższa niż można było początkowo przypuszczać.	Instytucja Zarządzająca programem Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	Utrzymanie rozwiązań zwiększających możliwość elastycznego reagowania IZ na dostrzeżone wyzwania w implementacji Programów (np. wykorzystanie rozwiązania w zakresie elastycznego przesuwania do 4% wszystkich środków RPO oraz do 8% alokacji w poszczególnych osiach priorytetowych).	31 grudnia 2022	Rekomendacja możliwa do wdrożenia na poziomie działań horyzontalnych koordynowanych przez IK UP. Elastyczne podejście powinno mieć zastosowanie do wszystkich beneficjentów Programu.
	Klasa rekomendacji	Programowa		Podklasa rekomendacji	Operacyjna	
	Obszar tematyczny	Przedsiębiorczość		Program operacyjny	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	
	Bazowy status rekomendacji	Rekomendacja zatwierdzona częściowo				

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części
9.	Wnioskodawcy i potencjalni wnioskodawcy czuli się niedoinformowani w zakresie kwestii istotnych z punktu widzenia aplikowania o wsparcie. Poczucie niepewności było wzmacniane przez fakt realizacji interwencji w okresie wzmożonej pracy zdalnej, kiedy kontakt z instytucjami systemu wdrażania bywał utrudniony. (s. 47)	Kontynuowanie już podjętych działań informacyjno-promocyjnych oraz intensyfikacja form przekazywania wiedzy dopasowanych do komunikacji zdalnej (np. większa liczba konsultantów obsługujących maila / czat / połączenia telefoniczne).	Biuro Informacji o Funduszach Europejskich	Kontynuacja i ew. reorganizacja prac komórek informacyjnych.	30 czerwca 2022	
	Klasa rekomendacji	Programowa		Podklasa rekomendacji	Operacyjna	
	Obszar tematyczny	Przedsiębiorczość		Program operacyjny	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	
	Bazowy status rekomendacji	Rekomendacja zatwierdzona w całości (wdrożona)				

WYJAŚNIENIA:

Treść wniosku: odniesienie do konkretnej części raportu stanowiącej uzasadnienie sformułowania danej rekomendacji z podaniem numeru strony, na której omówiono wniosek.

Treść rekomendacji: rekomendacja powinna być sformułowana możliwie konkretnie i szczegółowo. W jasny sposób powinna wskazywać co należy zmienić, aby osiągnąć pożądany efekt. Należy zrezygnować z rekomendacji ogólnikowych, ponieważ takie rekomendacje często nie dają się wdrożyć lub też ocena ich faktycznego stanu wdrożenia jest niemożliwa.

Adresat rekomendacji: każdorazowo należy określić precyzyjnie adresata lub adresatów rekomendacji. Należy pamiętać, że ta sama instytucja może pełnić różne funkcje w ramach procesu realizacji polityki spójności. W takim wypadku należy uściślić adresata do poziomu umożliwiającego poprawną identyfikację.

Sposób wdrożenia: opis, w jaki sposób należy wdrożyć rekomendację. Powinien szczegółowo wskazywać jakie działania należy podjąć, w jakim horyzoncie czasowym oraz wskazywać ewentualne koszty tej zmiany. Sposób wdrożenia może ulec zmianie w trakcie realizacji procesu.

Termin wdrożenia: powinien mieć formę daty dziennej odpowiadającej zakończeniu danego kwartału, czyli 31 marca, 30 czerwca, 30 września lub 31 grudnia danego roku.

Uzasadnienie odrzucenia rekomendacji/ wdrożenia w części: syntetyczne uzasadnienie podjętej decyzji.

Klasa rekomendacji: należy wybrać jedną z poniższych opcji:

- Rekomendacja horyzontalna – dot. realizacji polityki spójności, wykraczająca poza jeden program operacyjny.
- Rekomendacja programowa – dot. tylko jednego programu operacyjnego.
- Rekomendacja pozasystemowa (zewnętrzna) – dot. instytucji lub obszarów zlokalizowanych poza systemem realizacji polityki spójności. Tego typu rekomendacje nie powinny być głównym produktem badania, niemniej jeśli w sposób istotny wpływają na realizację polityki spójności mogą być formułowane i przyjmowane do wdrażania. Rekomendacje tego typu zostaną udostępnione adresatom przez KJE.

Podklasa rekomendacji: w ramach klas rekomendacji horyzontalnej i programowej należy wybrać jedną z poniższych opcji:

- Rekomendacja operacyjna – dot. kwestii wdrożeniowych programu/ów oraz usprawnień w tym zakresie.
- Rekomendacja strategiczna – dot. strategicznych kwestii w obszarze realizacji programu lub całej polityki spójności.

Obszar tematyczny: przyporządkowany wg następującej kategorizacji: polityki horyzontalne, system realizacji polityki spójności, informacja i promocja, rozwój regionalny i lokalny, innowacyjność oraz badania i rozwój, społeczeństwo informacyjne, przedsiębiorczość, energetyka, środowisko, transport, edukacja, kultura, turystyka i rekreacja, zdrowie, rynek pracy, włączenie społeczne, sprawność administracji.

Program operacyjny: rekomendacja musi mieć przyporządkowany PO, którego dotyczy. Jeśli dotyczy więcej niż jednego programu, należy wpisać kategorię „więcej niż jeden program”, lub „nie dotyczy” w przypadku rekomendacji pozasystemowych.

Instytucja zlecająca badanie – należy stosować jednolite nazewnictwo według terminologii instytucjonalnej.

Status rekomendacji:

status bazowy: nadawany w momencie zatwierdzania kształtu tabeli rekomendacji; nie podlega zmianie;

należy wybrać jedną z poniższych opcji:

- Rekomendacja zatwierdzona w całości - rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia w całości i działania wdrożeniowe jeszcze się nie rozpoczęły,
- Rekomendacja zatwierdzona częściowo - rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia w części i działania wdrożeniowe jeszcze się nie rozpoczęły,
- Rekomendacja zatwierdzona w całości (realizowana) – rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia w całości i działania wdrożeniowe jeszcze trwają,
- Rekomendacja zatwierdzoną częściowo (realizowana)- rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia w części i działania wdrożeniowe jeszcze trwają,
- Rekomendacja zatwierdzona w całości (wdrożona)– rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia w całości i działania wdrożeniowe już zakończono,
- Rekomendacja zatwierdzona częściowo (wdrożona) – rekomendacja, która została zaakceptowana do wdrożenia tylko w części i działania wdrożeniowe już zakończono,
- Rekomendacja odrzucona – rekomendacja, która została całkowicie odrzucona.